M: München clm 6404 ff. 29v-30r
V: Valenciennes 393 f. 77
W: Wien VPL 2090 f. 93vb
Leiden BPL 135 III ff. 93v-94v
Sankt Paul in Kärnten 2[1] f. 21v

[[INCIPIT] SENTENTIA[1] SANCTI HIERONIMI DE UTILITATE / GRAMMA(TICAE) ART(IS)] /

Inter philosophos et grammaticos et rethores[2] / paene[3] / ab [ipsis[4]] cunabulis[5] nutritus sum. / Et sicut tela licium[6] non / habens / ad nullum opus bonum sine ipso perficitur[7], / ita[8] et / cetera scriptura absque / grammatica inordinata / esse uidetur.

[Item[9] [ipse]] qui amat / uinum[10] / non exsecret crate/ras; et qui nucleos, non crines; qui oleum, non amurcam[11]: / qui lac, non uaccas: qui segetes, non boues; qui fidem, non / opus; qui deum, non / proximum; / qui filios, non coniugium; et qui / sapientiam desiderat, non \`h´orre/at artem gram/maticam. / Sine qua[12] nemo eruditus et sapiens potest esse. / Sine / qua et lec|**M30r**|tor in ecclesia[13] catholica ordinari non / definitur[14], nisi qui legere / et scire potest syllabas // et accentuum rationem species vel naturas[15] dictio/num et distinctiones sententiarum. //

---

1 *titulus V, om. W*
2 rethores *VM*, r&horicos *W*
3 paene *V*, pene *W*, pen(a)e *M* *W*
4 ipsis *WV*, *om. K*
5 cunabulis *WV*, incunabulis *M*
6 licium n(on) habens *WV*, non habens licium *M*
7 p(er)ficitur *WV*, proficit *M*
8 ita & *WV*, (et) / ita *M*
9 Item ipse *V*, ipse *M*, *om. sed lacuna W*
10 uinum *WV*, uina *M* *W*
11 amurcam *W*, amurca *V*, murcam *M*
12 qua + [& de*ar] *M*
13 ecclesia + [A] *M*
14 definitur *WV*, finitur *M*
15 naturas *VM*, natura(m) *W*

ed. in Martin Irvine, *The Making of Textual Culture: ‘Grammtaica’ and Literary Theory 350-1100*, Cambridge 2006, n. 13 p. 550<A HREF=”http://books.google.com/books?id=65VTa6MoPmYC&pg=PA551&lpg=PA551&dq#v=onepage&q&f=false”> Google Books</A>

[[Donatus philosophus Constantini eiusque filiorum temporibus fertur exsti/tisse, et grammaticae artis sub istem principibus artem in Roma obtinuit, / ut omnes illius discipline rationes Donati regule nominentur.

Vnde et beatae memoriae sanctus Gregorius urbis Romae episcopus ait: Rediculum esse existi/mo ut sub regulis Donati grammatici uerba caelestis oraculi constringam. Sanctus uero Hie/ronimus Cronica ab eu sepio Caesariense composita rescribens eiusdem Donati memi/nit, ita dicens: Victorinus rethro et Donatus grammaticus praeceptor meus Romae insignes / habentur.

Augustins ait: Quattuor necessaria sunt in ecclesia dei. Canon diuinus in quo narratur et predicatus uita finita. Historia in qua narrantur gesta rerum. Numerus in quo facta futurorum et solemnitatis diuinae enumerantur. Grammatica in qua scientia uerborum intelligitur.]]

[-----[16] -----------]. /

Quatuor sunt necessaria in ecclesia dei. Canon / diuinus, in quo narratur / et praedicatur uita futura. / Historia, in qua narrantur gesta rerum. Nume//rus, in quo facta futurorum et sollemnitates[17] / diuinae enumerantur. / Grammatica, in qua scien/tia uerborum intellegitur. /

[-----[18] -----------.

In contextu historie uel latinitatis primum uerbum indicat modi, deinde / dicimus aduerbium, postea infinitum, deinde rectum casum, id est nomi/natiuum, deinde pronomen, postea

---

16 *titulus V, om. W*

17 sollemnitates *W*, sollempnitates *p.c. et* sollempnitases *a.c. V*

18 *titulus V, om. W*

participium et obliquos casus.

Si quis / recte historiam legat, secundum hunc ordinem omnes partes orationis eximabit(!).

-------.

Omnis liber, si defuerit temporis auctoritas, non est recipiendus. / In ecclesia dicitur: Moras enim erat hereticus scribere et nulla auctoritate / firmare.

---------]. /

Si quis proprietatem unius/cuiusque artis sequi / uoluerit, sic dicat. Canonem lego, historiam // narro, numerum inuestigo, grammaticam compono. /